

jeslí nebo společného zařízení jesle — mateřská škola, buď zvýšit podle možností napojení na územní jesle nebo mateřské školy (pro děti od dvou let), nebo se pokusit o zakládání mikrojeseí.

— V každém zemědělském podniku vytvořit předpoklady, aby do konce roku 1985 mohlo být umístěno v předškolních zařízeních 95 % dětí všech pracovníků (ve věku 3—6 let) a 20 % ve věku do tří let).

Závěrem je možno konstatovat, že kapacita mateřských škol je ve venkovských obcích dostačující. Tato zařízení mají svůj normativní systém, který je funkční a svou funkci plní.

Určitou rezervu pracovních sil pro zemědělství vytvářejí mladé ženy s dětmi do tří let. Zde by bylo více možností: rozšíření sítě jeslí, detašovaných pracovišť jeslí, budování společných zařízení jesle — mateřská škola, nebo zřizování mikrojeseí. Je ovšem třeba, aby zemědělské podniky projevily o tyto možnosti větší zájem.

Souhrn

Dostatečný počet a správné rozmístění předškolních zařízení je zvláště důležité ve venkovských oblastech, neboť plošné rozmístění a biologický charakter zemědělské výroby klade na ženy pracující v rostlinné i živočišné výrobě značné časové nároky.

Terénní výzkum provedený na okrese Kroměříž a doplněný zkušenostmi z dalších okresů ukázal, že pro větší zemědělské organizace (s počtem trvale činných pracovníků nad 500) je optimálním řešením výstavba vlastního předškolního zařízení typu jesle — mateřská škola. Nevyužitá volná místa může organizace dát k dispozici národnímu výboru. Pro menší zemědělské organizace, nebo tam, kde je nižší podíl žen, se jeví účelné vybudovat zařízení společně s jiným podnikem, nebo se napojit na územní zařízení po dohodě s národním výborem. V každém podniku je třeba vytvořit předpoklady, aby do konce roku 1985 mohlo být v předškolních zařízeních umístěno 95 % dětí všech pracovníků.

RNDr. Cyrila Marková, PhDr. Jaroslava Honcová, CSc., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Dlážděná 6, 110 00 Praha 1

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

SEMINÁR K AKTUÁLNÝM ÚLOHÁM RIADENIA SOCIÁLNEHO ROZVOJA V POĽNOHOSPODÁRSKYCH PODNIKOCH

Dňa 13. 12. 1984 usporiadala pobočka ČSVTS pri VÚEPP v Bratislave v Parchovanoch, okr. Trebišov, odborný seminár k aktuálnym úlohám riadenia sociálneho rozvoja v poľnohospodárskych podnikoch, na ktorom boli pracovníci JRD a OPS oboznámení s najnovšími výsledkami výskumu. Zo seminára bol vydaný aj zborník referátov.

Seminár sa zaoberal tromi okruhmi problémov:

1. úlohami v oblasti sociálneho rozvoja a zdokonaľovania foriem jeho riadenia,
2. niektorými vybranými problémami v oblasti vnútropodnikového riadenia,
3. problémom reprodukcie pracovných síl v poľnohospodárstve.

S úvodným referátom *Zdokonaľovanie sociálneho riadenia v poľnohospodárskych podnikoch* vystúpil ing. F. Mach, CSc., z VÚEPP Bratislava. Analyzoval sociálny rozvoj v poľnohospodárskych podnikoch od roku 1973, kedy sa začalo realizovať uznesenie vlády o vypracovaní a overovaní komplexných programov starostlivosti o pracovníkov v organizáciách národného hospodárstva. Konštatoval, že prechod k systematickému a plánovitému rozvoju sociálnych procesov, pracovných a životných podmienok urýchlil sociálny rozvoj pracovníkov v poľnohospodárstve. Ani tento rýchlejší rozvoj však nestačil na prekonanie historicky vzniknutých rozdielov medzi poľnohospodárstvom a priemyslom. Nízka spoločenská spotreba v JRD je spôsobená podstatne nižším vybavením základnými fondmi v sociálnej oblasti,

ako aj nižšou úrovňou a rozsahom sociálnych aktivít. Výrazné sú aj rozdiely medzi družstvami v SSR a ČSR a ešte väčšie medzi jednotlivými podnikmi a okresmi v rámci SSR. Na záver svojho referátu naznačil hlavné smery podnikovej sociálnej politiky a zároveň sformuloval tri dlhodobé ciele: odstrániť neopodstatnené rozdiely medzi JRD a ostatnými odvetviami národného hospodárstva, čo najrýchlejšie odstrániť neopodstatnené rozdiely medzi JRD SSR a JZD ČSR a napokon odstraňovať neopodstatnené rozdiely v stupni sociálneho rozvoja medzi jednotlivými okresmi a JRD.

Na urýchlenie sociálneho rozvoja predovšetkým v JRD je zameraný aj *Program sociálneho rozvoja v rezorte MPVŽ do roku 1995*. S obsahom návrhu programu, ktorý bol vypracovaný za spolupráce s VÚEPP, oboznámil prítomných ing. A. Duliak z MPVŽ SSR. Ako uviedol, na investičnú činnosť sa predpokladá vynaložiť takmer 7 miliárd Kčs, z toho takmer 3 mld sa predpokladá preinvestovať v JRD. Na 1. mieste v riešení jednotlivých sociálnych oblastí je bytová politika, za ňou nasleduje tvorba a ochrana pracovného prostredia vrátane OBP. K hlavným úlohám podnikovej sociálnej politiky patrí aj rozvoj predškolských zariadení a rozvoj rekreačných služieb. Program sociálneho rozvoja počíta s nárastom kapacity predškolských zariadení o 46 % (v detských jasliach o 86 % a v MŠ o 34 %). U podnikových rekreačných zariadení sa uvažuje so zvýšením kapacity takmer o 50 %, pričom ako najvhodnejšia forma výstavby sa javí forma združených prostriedkov viacerých organizácií.

Svoj referát končil konštatovaním, že realizácia návrhu programu sociálneho rozvoja v uvedených a ďalších aktivitách kvantitatívne aj kvalitatívne zlepší podnikovú sociálnu starostlivosť o pracovníkov v rezorte poľnohospodárstva a výživy a tak prispeje k získaniu a stabilizovaniu najmä mladých pracovníkov.

O *dosiahnutých výsledkoch a aktuálnych úlohách sociálneho rozvoja po X. zjazde JRD* informoval ing. Pavol Delinga zo SV ZDR. Základné programové úlohy v starostlivosti o pracovníkov v JRD, ktoré má realizovať ZDR, sú zamerané na zlepšovanie pracovného prostredia, vyrovňovanie rozdielov v sociálno-ekonomických podmienkach medzi členmi JRD a medzi pracovníkmi ostatných odvetví národného hospodárstva, na skvalitnenie spoločenskej kontroly nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci a zabezpečenie uplatnenia trojstupňovej kontroly v každom družstve, na prehĺbenie a skvalitnenie zdravotnej starostlivosti, na zvýšenie zapojenosti členov do závodného stravovania na 40 % z počtu trvale činných pracovníkov a na rozšírenie počtu závodných jedální s vlastnou kuchyňou na 600 JRD, na rozvoj bytovej výstavby v JRD a občianskej vybavenosti dedín a na účinnejšie využívanie fondu stabilizácie pracovných síl, na realizovanie zdokonaleného systému plánovania a organizácie komplexnej starostlivosti o družstevných roľníkov s dôrazom na kvalitnejšie plánovanie sociálneho rozvoja vo vnútri JRD a na vydanie uceleného systému využívania finančných zdrojov najmä FKSP s cieľom znížiť rozdiely vo využití prostriedkov medzi JRD a organizáciami ďalších odvetví národného hospodárstva.

Riadenie kádrového, personálneho a sociálneho rozvoja v poľnohospodárstve a vzťahy medzi ekonomickým a sociálnym rozvojom boli predmetom vystúpenia doc. PhDr. J. Bartu, CSc., z VÚEPP. V 7. päťročnici sa pristúpilo k vypracovaniu päťročných a ročných vykonávacích plánov prípravy kádrov, personálneho a sociálneho rozvoja (PPKPSR), ktoré sú súčasťou hospodárskych plánov. V praxi sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť rovnocenné postavenie týchto plánov s ostatnými plánmi podniku. Zvýšenie významu plánov PPKPSR a ich účinnosti si nutne vyžaduje rozdelenie jednotlivých ukazovateľov a úloh podľa ich charakteru a tým aj zodpovednosti za ich plnenie na jednotlivých THP. Vedúci KPÚ a jeho pracovníci by mali byť zainteresovaní len na plnení plánu prípravy kádrov a personálneho rozvoja, na zvyšovaní kvalifikácie a na prijímaní pracovníkov. Ostatné časti plánu — plán zlepšenia pracovných podmienok a pracovného prostredia, plán ozdravných opatrení, plán investičnej výstavby sociálneho charakteru, plán neinvestičných výdavkov na zabezpečenie plnenia plánu PPKPSR, plán rozvoja závodného stravovania, zdravotnej a rekreačnej starostlivosti, zlepšovanie životných podmienok atď. — musí byť záležitosťou ostatných útvarov hospodárskeho riadenia podnikov. V ďalšej časti referátu konštatoval, že aj keď JRD dosiahli veľké úspechy v starostlivosti o pracujúcich, existuje tu veľká medzipodniková a medziokresná diferenciácia, spôsobená veľkými rozdielmi v hospodárskych výsledkoch. Na základe väzby medzi hospodárskymi výsledkami meranými upravenými vlastnými výkonmi (UVV) na pracovníka a výdavkami na starostlivosť o pracujúcich boli vo VÚEPP vypracované orientačné normatívy na čerpanie FKSP, na čerpanie prostriedkov z nákladov a na celkovú podnikovú spoločenskú spotrebu neinvestičného charakteru na základe me-

tódy lineárnej regresie. Spôsob výpočtu konkrétnej normatívnej hodnoty je jednoduchý, takže každé JRD si môže vypočítať vlastný normatív a pri plánovaní brať jeho hodnotu do úvahy. V prílohe vydaného zborníka sú uvedené aj orientačné normatívy na prevádzku základných fondov sociálneho charakteru.

V druhej časti seminára vystúpil ing. G. Blaas, CSc., z VÚEPP, ktorý hovoril o *prehlbovaní družstevnej demokracie cestou skvalitňovania činnosti predstavenstiev JRD*. Ako vyplynulo z prieskumu vykonaného VÚEPP, v mnohých JRD sa náplň riadiacej činnosti posúva do oblasti riešenia sociálnych problémov a požiadaviek členov, otázok spoločenského a kultúrneho života JRD, rozvoja pracovnej iniciatívy a pod. Je potrebné posilniť pôsobenie predstavenstiev v oblasti riadenia výroby a ekonomiky JRD, a to hlavne v plánovaní a kontrole. Viac využívať podnety z pracovísk a pracovných kolektívov pre prípravu rozhodnutí. Zefektívnenie činnosti predstavenstiev vyžaduje aj zdokonalenie metód ich práce, odstránenie formalizmu v rozhodovaní vyplývajúceho z chybných prístupov k obsahu i forme jeho práce a zafažovanie rokovania predstavenstiev technicko-operatívnymi záležitosťami. Pre aktivitu predstavenstiev je rozhodujúce ich personálne zloženie. Pripomenul, že v činnosti predstavenstiev sa nepriaznivo odráža skutočnosť, že dosiaľ neexistuje prakticky žiadna forma prípravy ich členov na výkon funkcie. K náprave by malo dôjsť organizovaním pravidelných školení. VÚEPP pripravil osnovu školenia členov predstavenstiev, vzorový ročný plán činnosti a vzorovú náplň činnosti predstavenstiev, ktoré dáva k dispozícii záujemcom.

Ing. R. Haspra, CSc., (VÚEPP) vystúpil s referátom *Uplatňovanie brigádnej formy organizácie práce a odmeňovania v poľnohospodárstve*. Na úvod vymedzil znaky, podstatu a predpoklady zavádzania brigádnej formy. Odporučil spracovať postup na jej zavádzanie, ktorý by mal obsahovať v podstate tri základné kroky: vymedzenie cieľov v sociálnej a ekonomickej oblasti, výber a tvorbu brigádneho kolektívu a nakoniec vypracovanie dokumentov (pravidlá brigádneho chozrasčotu, pravidlá hmotnej zainteresovanosti v nadväznosti na vnútropodnikový chozrasčot, dohoda medzi brigádou a hospodárskym vedením) na základe analýzy súčasného stavu.

V druhej časti referátu rozobral skúsenosti s uplatňovaním brigádnej formy na základe overovania v rokoch 1983—1984.

K otázke reprodukcie pracovných síl hovoril PhDr. S. Buchta (VÚEPP) v príspevku *Kvantitatívne a kvalitatívne aspekty reprodukcie pracovných síl v poľnohospodárstve*. Podľa prognózy by mal koncom 8. päťročnice klesnúť priemerný evidenčný počet pracovníkov v poľnohospodárstve (v SSR o 7000 osôb). S týmto poklesom sa ráta predovšetkým vo sfére prvovýroby v kategórii manuálnych pracovníkov. Naopak v kategórii THP prvovýroby sa v SSR ráta s nárastom. Hlavnou kvalitatívnou charakteristikou pracovnej sily a určujúcim prvkom jej kvalifikácie je vzdelanie. Zatiaľ čo v uskutočňovaní kvalifikačných nárokov v kategórii robotníckych profesií sú v poľnohospodárstve ešte značné rezervy, výrazne iná situácia je v kategórii THP, kde dochádza v súčasnej dobe k prejavom istej nasýtenosti. Neustály rast produktivity práce bude podmienený podstatne rýchlejším rastom technického vybavenia práce. Ak má byť racionálne a efektívne využitá moderná technika a technológia, musí uvedeným zmenám zodpovedať aj kvalifikácia všetkých pracovníkov.

Seminár sa svojim konkrétnym rozborom jednak uplatňovania plánov kádrového, personálneho a sociálneho rozvoja a jednak situácie v sociálnom rozvoji nelen v slovenskom poľnohospodárstve ako celku, ale aj priamo v okresoch Východoslovenského kraja stal dôležitým impulzom na zvýšenie starostlivosti o pracujúcich, na využívanie existujúcich zdrojov, na urýchlenie sociálneho rozvoja. Seminár tak splnil svoj cieľ — transférom poznatkov výskumu do praxe urýchlil sociálny rozvoj a tak vytvoril priaznivejšie podmienky pre rozvoj poľnohospodárskej výroby a ekonomiky v okresoch Východoslovenského kraja.

Ing. Lubica S r n k o v á, VÚEPP Bratislava

AKTUÁLNÍ SOCIOLOGICKÉ OTÁZKY ROZVOJE VENKOVA A MĚSTA

Na toto téma se konal v Kosově Hoře ve dnech 22.—24. 5. 1985 seminář Čs. sociologické společnosti při ČSAV. Byl to první společný seminář sekcí sociologie města a sekce socialistického zemědělství a venkova, což spolu s konfrontací názorů na projednávanou problematiku tvořilo jednu z hlavních příčin úspěchu a děl-